

PANORAMA

1/93

ČLENSKÝ VĚSTNÍK
SPOLKU KLUB PŘÁTEL VÝTVARNÉHO UMĚNÍ

(Reprodukce kresby Vladimíra Tesaře)

Obsah:

Spolek KPVU pokračuje v tradici - Panoramě do nového ročníku - O výtvarnících (Sochaři Jelínkové - Ludmila Jiřincová - František Kobliha - František Doležal) - Města umění (Umění v Zaragoze) - Výtvarné aktuality (Vzhůru do Evropy! - Obelisk - Starožitnosti - Lyon's Club Art) - Kluby přátel v zahraničí (Kunstgesellschaft Luzern) - Slevy pro členy - Z činnosti poboček

Spolek KPVU pokračuje v tradici

V Panoramě č.1/1991 byla u příležitosti 35. výročí činnosti KPVU uveřejněna geneze organizace a jednotlivých aktivit s možnostmi a výhledy do budoucna. Pochopitelně o poslání a smyslu KPVU nikdo z jeho členů a vedení nepochyboval: *"Zásadní smysl Klubu je dnes opodstatněný snad více než kdykoli dříve, protože možnost širší a svobodné konfrontace se světem zcela viditelně odhalila potřebu duchovní obrody našeho národa, obrodu morální sféry, problém skutečného rozvoje člověka a jeho kultivace."* Takto formulovaná skutečnost však velice brzy začala narážet na problémy "každodennosti" a rozpadu původního ekonomického systému a tedy v návaznosti i systému dotování kultury a jejích organizací a složek. Dlouholetý svazek s Českým fondem výtvarných umění a posléze i s Dílem se v této situaci ukázal být osudovým. V průběhu roku 1992 se začalo rozpadat Dílo, transformovat ČFVU a krátiť dotace z ministerstva kultury. Na kultuře se vždy šetřilo a zřejmě šetřit bude. Proto se také ČFVU začal razantně zbavovat KPVU prostřednictvím Díla, pod které KPVU patřilo. Za nejisté finanční situace a ultimát ze strany ČFVU byl nucen výbor KPVU reagovat jediným možným způsobem - svoláním valné hromady, která 4. dubna 1992 rozhodla o transformaci KPVU ve spolek. Byl zvolen přípravný výbor, který zajišťoval součinnost s hlavním výborem KPVU, který se sešel naposledy v červnu 1992. Přečtěte si o tom v klubových dokumentech:

Na základě rozhodnutí vedení Díla jsme byli nuceni požádat o zmrazení všech finančních transakcí od poloviny června, kdy bylo ukončeno financování KPVU jako součásti Díla. Všichni zaměstnanci ústředí KPVU obdrželi od Díla vypověď k 30.6. 1992. Od tohoto okamžiku nemá spolek KPVU žádného placeného pracovníka. Jednání vedl za přípravný výbor PhDr. Zdeněk Pazdera, který provedl následující:

- registraci KPVU jako spolku u MV ČR
- vzhledem k restituci a vysokému nájemnému zajistil nové prostory pro kancelář v centru města (110 00 Praha 1, Voršílská 3, tel. 02-204798) za přijatelných podmínek
- fyzické přestěhování z ul. U vodárny a z kancelářských prostor Galerie U Mozarta
- telefonní připojku na novou adresu
- za přítomnosti soudního znalce a kontrolního oddělení ČFVU odprodej části původního mobiliáře ústředí KPVU za odhadní ceny
- založení běžného účtu spolku KPVU u Investiční banky (173148-951/0510) a převedení členských příspěvků za rok 1992 (do 30.6. 1992) na nové konto
- požádal MK ČR o finanční dotaci pro rok 1993
- zajistil převedení částky 130.000,- Kčs na Panoramu
- zajistil neprodělečný průběh zájezdů KPVU (viz Panorama 91/3).

Vzhledem k velice obtížnému jednání s ČFVU i Dílem, kdy jeden na druhého svalovali odpovědnost a kompetence za KPVU, se podařilo získat finanční zdroje až 21. 8. 1992. Do této doby byly veškeré nejnnutnější výdaje (poštovné, pojistky zájezdů, nákup kancelářských potřeb atd.) placeny ze soukromých prostředků.

Výbor ČFVU znovu projednával situaci a osud KPVU (ze spolku KPVU nebyl nikdo pozván) na svém jednání 4. 8. 1992. Zde, proti všem předchozím rozhodnutím (ze 7. 1. a 7. 7. 1992), která byla pro KPVU závazná, rozhodl opět jinak.

Za dané situace bylo nutné svolat valnou hromadu již založeného spolku KPVU na 17. října 1992, kde se rozhodlo o následujících krocích při transformaci:

- většina přítomných delegátů souhlasila se členstvím původních poboček v novém spolku KPVU a s uchováním centrální evidence při revizi v jednotlivých pobočkách
- zajistit vydávání Panoramy v rámci finančních možností jako nejlepšího pojícího prvku celé organizace
- vyřadit neplatící členy, kteří se neozvou ani po písemném upozornění
- nabídku zájezdu na další období realizovat v součinnosti se sdružením Umělecký klub (dnes ARS VIVA), který kromě odborné kvality poskytuje členům KPVU slevy

- zajistit kontakty s kulturními nadacemi a mezinárodními kulturními institucemi
- nezvyšovat členský příspěvek na rok 1993
- uveřejnit seznam institucí, které pomáhají spolku KPVU nebo poskytují jeho členům různé výhody
- v Panoramě informovat o novém statutu KPVU členskou základnu
- nepřijmout nabídku Díla na dohodu o spolupráci s galerií U Mozarta, neboť je pravděpodobné, že KPVU nebude moci dodržet nabízené podmínky dohody.

Do hlavního výboru KPVU byli zvoleni: PhDr. Zdeněk Pazdera, RNDr. Zdeněk Šesták, DrSc. (pobočka Praha 6 a 7), MUDr. Ladislav Loubal (pobočka Moravská Třebová), Josef Toušek (pobočka Brno), Zdeněk Rumler (pobočka Plzeň), Marie Prchalová (pobočka Poděbrady), Anna Servusová (pobočka Olomouc), Josef Dolívka (pobočka Prostějov) a Jiří Doležal (pobočka Praha 2). Jako dozorčí rada byli zvoleni RNDr. Miroslav Kozák (pobočka Liberec), ing. Jiří Anders (pobočka Hradec Králové) a František Viták (pobočka Praha 1 a 5). Předsedou hlavního výboru byl zvolen dr. Loubal, z vážných zdravotních důvodů jej však nahrazuje v současné době Josef Toušek. Za jednatele byl HV KPVU zvolen dr. Zdeněk Pazdera. V současné době má spolek KPVU jediného placeného pracovníka (dříve jich bylo až 11).

KPVU se podařilo zajistit členské prémie a vylosování členských průkazů za leta 1989-1992 a naplnit tak oprávněné nároky členů, které byly v minulosti opomíjeny. Bohužel se nepodařilo (ani právní cestou) uplatnit finanční požadavky na prémie u Díla a vše byl KPVU nucen hradit z vlastních zdrojů. V této souvislosti a za momentální situace není Dílo ochotno jednat o navázání na tradici prémie za nákup uměleckých děl.

Ještě přípravný výbor KPVU provedl revizi členské kartotéky a s politováním zjistil, že počty členů byly v minulosti značně zkrácené. Z uváděných až 20.000 členů jich ve skutečnosti reaguje a platí členské příspěvky asi 6.500. Všechny neplatiče jsme obeslali s poslední upomínkou. Vzhledem k značným finančním nákladům budeme nadále komunikovat jen s platicími členy KPVU, kteří jediní mohou využívat všech výhod členství.

Postupně se vytváří nový organizační systém styku ústředí a poboček, kdy chceme vytvořit mnohem volnější pohyb financí, a tím i větší pole působnosti v rámci jednoho spolku. Zatím se k činnosti v rámci spolku přihlásily pobočky Beroun, Brno, Břeclav, Březnice, Čáslav, Česká Lípa, České Budějovice, Český Těšín, Fulnek, Havířov, Hodonín, Hradec Králové, Chrudim, Jaroměř, Jihlava, Karlovy Vary, Karviná, Kopřivnice, Krnov, Kutná Hora, Liberec, Mělník, Mohelnice, Moravská Třebová, Most, Náchod, Nasavrky, Olomouc, Ostrava, Pardubice, Plzeň, Poděbrady, Praha, Prostějov, Přerov, Příbram, Rakovník, Roudnice n/L., Rumburk, Rychnov n/Kn., Sobotka, Sokolov, Uherské Hradiště, Uherský Brod, Ústí n/L., Valašské Meziříčí, Vlašim, Vsetín a Znojmo. Hlavní váha činnosti spolku KPVU bude ležet na pobočkách, které budou samostatně organizovat i financovat přednáškovou a zájezdovou činnost, návštěvy v ateliérech umělců, popřípadě výstavy a jiné aktivity. Seznam aktivních poboček budeme zveřejňovat v příštích číslech Panoramy podle aktuálního stavu. Vědomí si přechodného ochromení komunikace ještě jednou vyzýváme všechny původní členy KPVU, aby zvážili neplacení členských příspěvků a ozvali se na novou adresu spolku. Všechny zvěsti o tom, že KPVU již neexistuje, jsou, jak vidíte, falešné. V současné době se postupně vydávají nové průkazy spolku KPVU (staré pochopitelně platí dál s dokladem o zaplacení členských příspěvků).

V současné době KPVU nemá ani nespravuje žádnou (z původně tří) galerií. Jednáme se soukromými galeriemi o možnostech přímé procentuální slevy při nákupech uměleckých děl - po předložení průkazů KPVU. První galerií, která přislíbila slevu, je Středoevropská galerie a nakladatelství v Husově ulici v Praze.

KPVU bude vydávat Panoramu zatím 2x až 3x do roka (podle finančních možností). Exklusivní (barevné) číslo za celý rok 1992 by mělo vyjít v průběhu letošního roku. Pro budoucí léta počítáme i s obnovením členských subskripcí na umělecká díla a s vydavatelskou činností.

Všem, kteří se zasloužili o zachování KPVU, děkujeme za jejich vůli a obětavost i za viru v zachování české kultury. Rovněž děkujeme za dopisy, které nám posíláte do ústředí. Mnohdy nás povzbuzovaly k pokračování v zápasu s lidskou malostí a krátkozrakostí. Děkujeme také všem členům, kteří - většinou ze zdravotních nebo finančních důvodů - nemohou pokračovat ve členství. Vážíme si jejich přízně a jsou vždy vítáni na akcích spolku KPVU.

Ještě jednou považujeme za nutné sdělit, že spolek KPVU je samostatným subjektem, který není nikým dotován, ale také není nikomu odpovědný za obsah a organizaci svého konání.

PANORAMĚ do nového ročníku

Otevřeli jste nové číslo členského věstníku Panorama, vydávaného letos úsporně co do rozsahu, obsahu i formy. Spolek KPVU se musí sám financovat a tedy peněžní zdroje pocházejí pouze ze členských příspěvků - v budoucnu snad získáme nějaké dotace, subvence nebo dary. Letos však musíte vzít za vděk Panoramou takovou, jaká je - bez náročných grafických úprav, barevného tisku, množství ilustrací. To vše stojí peníze. Nicméně by nová redakční rada chtěla zachovat to, na co byli dlouholetí členové KPVU zvyklí - informace o činnosti spolku, výhodách pro členy i o zajímavostech z výtvarného světa. Budeme Vám, našim členům a čtenářům, vděční za připomínky k obsahu i formě Panoramy a podle možnosti se jim přizpůsobíme. Prozatím ovšem na nás nechtějte zveřejňování fotografií nebo delších článků (jejich přípustný rozsah je do 4 stran rukopisu).

Hlavními rubrikami Panoramy budou: rubrika *O výtvarnicích*, v níž chceme připomínat jubilea osobností slavných i neprávem zapomínaných, uveřejňovat jejich osobní údaje, hodnocení jejich děl, a uvádět vzpomínky na setkání s nimi i s jejich dílem. V rubrice *Města umění* budeme uvádět články o jejich architektuře, uměleckých sbírkách a výstavách i připomínky pro výtvarnou turistiku. Rubrika *Kluby přátel v zahraničí* chce informovat o spolcích obdobného typu v zahraničí, o typu jejich činnosti, členské základně apod. Měla by být i podnětem pro navázání styku spolku i poboček s nimi. Rubrika *Výtvarné aktuality* chce uvádět nejen drobné informativní zprávy, ale i polemické články a názory na současné i klasické výtvarné umění. V rubrice *Slevy pro KPVU* Vás budeme postupně informovat o těch galeriích, muzeích a nakladatelích, kteří jednotlivým členům KPVU poskytují na předložení průkazu slevu. Rubrika *Z činnosti poboček* bude uvádět stručné zprávy o připravovaných nebo uspořádaných akcích poboček, které mohou být informací i inspirací pro ostatní. Existenci dalších rubrik si jistě vyžádá život spolku a Vaše přání.

Nezlobte se na nás, že se s některými z příspěvků seznámíte v letošních prvních číslech až po určitém odstupe od jejich napsání a že si např. články plánované k jubilejím výtvarníků přečtete až nyní. Věříme, že Vás přesto zaujmou. Potíže s vydáváním Panoramy vyvolané nepochopením Díla a ČFVU způsobily, že tyto kvalitní materiály ležely v redakci delší čas. Doufáme, že v budoucnu budeme přinášet aktuální a zajímavé informace bez zdržení, na které jsme v posledních letech byli zvyklí vzhledem k netržnímu chování tiskáren. Současná technika přípravy sazby pomocí osobních počítačů dává výrobě Panoramy nové možnosti.

A ještě jedna novinka Vás může zajímat: od letošního ročníku je Panorama výhradním členským bulletinem spolku, nebude tedy již zdarma k dostání v galeriích Díla. Budeme ji zasílat pouze těm členům, kteří řádně platí členské příspěvky.

Těšíme se na spolupráci s Vámi a přejeme obrozené Panoramě Vaši trvalou přízeň i v dnešní záplavě informací.

Redakční rada

Sochaři Jelínkové

Mezi pozoruhodné objevy naší poválečné historie umění patří dílna sochařů Jelínků. Věnoval se jí a krok po kroku odkrýval její členy a její díla dr. M. Suchomel. Nejstaršího člena této huti přivedl na své kostelecké panství do Sobotky, v polovině 17. stol., Humprecht Jan Černín z Chudenic. Tento první Jelínek byl řezbář s nevelkým školením. Jeho několik známých plastik jeví dokonce i znaky lidovosti. V Sobotce se mu narodil r. 1674 syn Martin. Rodina se pak přestěhovala do Kosmonos, kde Humprecht založil pro řemeslníky, kteří pro něho pracovali, jakousi osadu. Tady se narodil druhý syn Josef, který zřejmě pracoval v dílně M.B. Brauna, a usměrnil pak činnost i zaměření kosmonoské dílny. Víme zatím, že Martin měl syny Josefa a Františka Alexandra. Ten si založil sochařskou dílnu až ve Velkém Meziříčí a tvořil tu sochy pro Budišov, Tasov, Náměšť nad Oslavou. Objevuje se pak ještě Martin Jelínek ml., jehož životní data se zatím nepodařilo nalézt. Jím dílo Jelínků vrcholí.

Barokní sochařské dílny tvořily na základě dílenských modelů. Rozlišit práci jednotlivých mistrů bývá velmi nesnadné a vychází nejspíše z detailů plastik. Celkový obraz pak ještě komplikují pomocníci, kteří mnohdy vytvářeli celé vedlejší figury v zařízení kostelů či v složitějších sousoších. Specialitou Jelínků však bylo, že své sochy signovali, mnohdy i s letopočtem vzniku. To značně ulehčuje práci historikům umění. Dřevěné sochy byly napuštěny prostředkem, který je dodnes chrání proti červotočům. Neobyčejně zářivé nátěry jsou většinou skryty pod vrstvami nátěrů nových, málo hodnotných, který ještě k tomu zakrývají jemnosti řezby. V době mezi oběma válkami doporučoval dokonce Památkový úřad natírat tyto sochy na bílo s pozlacenými lemy rouch. Dnes teprve složitá a trpělivá práce restaurátorů odhaluje postupně původní polychromii a přitom i autorské signatury.

Jedním z nejvýznamnějších celků, který Jelínkové vytvořili, je zařízení kostela v Sobotce. Přičítá se Martinu Jelínkovi ml., pracovala tu však jistě celá dílna. Hlavní oltář s postavami andělů, nadživotními figurami sv. Václava a sv. Ludmily má v bohatě řezaném rámu obraz Máří Magdaleny of J. Molitora. Sochy sv. Jáchyma a sv. Anny vznikly podle dílenských modelů. Jsou replikami soch z piaristického kostela v Benešově, připisovány jsou Josefu Jelínkovi (dnes v Národní galerii). V Dolním Bousově nahradili Jelínkové i oltářní obraz plastikou. Uprostřed oltářního rámu se tu mezi andílky s atributy vznášejí socha sv. Kateřiny. V Sobotce vyzdobili Jelínkové i skříň varhan. Zvláště krásná je drobná plastika křtu Kristova na víku křtitelnice.

Dalším výtvorem Jelínků jsou Boží muka na soboteckém náměstí. Jejich ústřední postavou je Madona, pod ní jsou sochy zemských patronů: sv. Václav, sv. Jan Nepomucký, sv. Prokop a sv. Vojtěch. Pozoruhodné jsou reliéfy na dřívku sloupu. Je tu Máří Magdaléna, sv. František Pavlánský a Xaverský a sv. Rosalie. Pod ní, na severní straně sousoší, je signatura sochaře: MG - M. Jelínek. Proti němu je pak monogram MD. Podle zachovaných archivních dokladů patří Matěji Doškářovi, kameníku ze Sobotky. Letopočet 1745 udává rok vzniku sousoší. Bylo postaveno jako dík za utišení požáru, ze sbírky soboteckých občanů. Vybralo se tolik, že zbylo ještě na sochu sv. Anny u Klimešova domu. O soboteckých Božích mukách je zachován bohatý archivní materiál. Podle něho dostal Martin Jelínek za pět soch světců 75 zl., avšak Matěj Rosst, měšťan a štafir z města Jičina dostal 62 zl. 25 kr., tedy sumu značně vysokou, v níž však bylo zřejmě zahrnuto nejen barvení sloupu, ale i výroba a zlacení kovových doplňků.

Kamenné sochy Jelínkovské hutě jsou roztroušeny na volných prostranstvích v širokém okolí. Stávaly i na polích, kde však v uplynulých letech značně trpěly. Krásné soše sv. Isidora, patrona rolníků, urazil nejprve někdo hlavu, jiný vandal ji pak skácel a použil jako zátěž na brány při vláčení a konečně ji rozbil a hodil do základů zemědělské stavby. Hloupost a primitivnost tu slavila své hody.

Už v díle Martina ml. a jeho pomocníků dochází k určité rustikalizaci a zlidovění. Tyto prvky pak pokračují v díle následovníků, jsou však znovu zhodnocovány a přetavovány do vysokých kvalit umělců už ryze lidových. V nich tato tradice pokračuje až do poloviny 19. století.

Karel SAMŠIŇÁK

V hájemství krásy a poezie

V ateliéru paní Ludmily Jiřincové jsem si vždycky připadal jako na jiném světě, v ostrém kontrastu k šedivosti Ostrovní ulice a úředně otlučené budovy nakladatelství, po jejíž mnoha schodech mi bylo stoupat, než jsem došel ke zcela všedním dveřím posledního patra. Za těmito dveřmi však se všechno, jakoby mávnutím kouzelného proutku, změnilo. Vstoupíme do prostor krásy a dokonalosti, nevíme, čemu se obdivovat dříve: zda broučkům a motýlům, kteří jsou vypreparováni a umístěni v zasklených krabicích, nebo jejich zpodobeninám v leptech a kresbách, vyhotovených jejich obdivovatelkou. Ateliér má skleněnou stěnu a strop, takže nám v podvečer světlo do Mikulandské ulice signalizuje, zda majitelka je doma, a je nejprostornější místností jinak malého bytu. Je přijímacím solonem i tvůrčí dílnou současně. Je zde barokní nábytek, renezanční komoda, orientální koberec, lidové řezby a malovaná skříň, spousta krásných a roztomilých věcí i věcíček, ať už starožitných či vlastní rukou vyrobených, na stěnách vlastní obrazy a grafiky, krásně adjustované, ve vitrině zaujímá zvláštní místo kolekce lidových hraček z pozůstalosti Jana Zrzavého. Mezi obrazy pak obzvláště upoutají náměty Villonovského cyklu, očarované lodičky a zasněžené dívky. Vše s jedinečnou atmosférou a s pocitem všudypřítomné jemné a chápající ženské ruky, která tomu všemu dala neopakovatelný punc uměření, krásy a dokonalosti.

Uprostřed ateliéru pak je pracovní stůl se štaflema, s rozdělanými kresbami, lupou, rydly a malířskými potřebami. Prostředí slouží k práci i odpočinku a těší oko i ducha návštěvníka. Všemmu pak vládne usměvavá, upravená, pozorná a navýsost milá hostitelka, rádi posedíme, popovídáme, prohlížíme nové kresby a grafiky, popijíme vynikající kávu z filigránských šálků a neradi odcházíme. Paní Ludmila Jiřincová vždy se dala unášet vlivy poezie, literaturou, hudbou a výtvarného umění, k jejím blízkým patřila sestra, spisovatelka Emilie Bednářová, švagr básník Kamil Bednář, tchán Vítězslav Novák, či přátelé houslista Ladislav Štibor, malíři František Tichý a Jan Zrzavý. Nevšedně přátelský vztah a obdiv měla i k tiskařům Mirro Pegrassimu a litografovi Oldřichu Eiseltovi, které pokládala za rovnocenné spolupracovníky. O Eiseltovi na příklad řekla: "Společně jsme byli zaniceni kouzlem a záhadou odhaleného kamene."

V roce 1960 vydala na ručním lisu tištěnou drobnou bibliofilií, Kamila Bednáře *Báseň na pana Pegrassiho*, v 25 číslovaných výtiscích, kde jako frontispis vyleptala tiskařův portrét. V tomto krásném tisku se říká:

*Kolo lisu se točí
a černě se sléhá,
a bělá vlas.
To není práce, to je něha,
ó čeští grafikové,
jednoho z vás!*

Paní Ludmila Jiřincová za svého života mnoho prožila, dobrého i zlého, ve všem však její kroky vedla láska, kterou uměla rozdávat až marnotratně. To všechno se odrazilo i v jejím umění, které jakoby stálo ve všem nad vším, měla vždy nadhled velké osobnosti. Jak byla právem nazvána již před léty: První dáma české grafiky.

Kamil Bednář o své švagrové napsal několik básní, citujeme na závěr poslední tři sloky jedné z nich, protože výstižně charakterizují její umění:

*Malířko, které básník učaroval,
malířko křehkých divů přirody,
shledávající steré důvody,
aby měl člověk, co by obdivoval.*

*Malířko listů z nejjemnější přtze,
malířko drobnohledných vidění,
když rosa v královském svém odění
jak slza stéká po kráse v tvé knize.*

*Ty sama také býváš kouzelnici,
když kreslíš ve svém ateliéru,
zatím co tuš ti stéká po peru
s lehkostí motýla nad zlatou svíci.*

Ladislav LOUBAL

O VÝTVARNÍCÍCH

Vzpomínka na Františka Koblihu

12. prosince 1992 uplyne již 30 let od úmrtí významného českého grafika Františka Koblihy, umělce, který se zapsal do naší kulturní historie nejen jako svérázný grafik, ale i jako umělecký publicista, editor a funkcionář. Byl prvním předsedou tvůrčího sdružení Sursum (vzniklo v roce 1910 a jeho členy byli Jan Zrzávý, Jan Konůpek, Josef Váchal a Emil Pacovský), byl později také členem a rovněž nějaký čas předsedou prestižního spolku českých grafiků Hollar. Kobliha se jevil po mnoha stránkách jako rozporuplná osobnost - se sdružením Sursum se již po roce rozešel ve zlém, jsou známy jeho spory s Josefem Váchalem ohledně financí sdružení, jež skončily nakonec u soudu. Ke sporu s Váchalem nutno dnes po létech odstupu konstatovat, že na sebe narazily dvě naprosto protichůdné povahy, kontrastovala Váchalova sataničnost s Koblihovou unylostí, Váchalova barevnost s Koblihovou monochromatickostí, Váchalova výbušnost s Koblihovou umírněností. K dovršení všeho bydleli oba umělci nějaký čas vedle sebe na jedné chodbě a jejich verbální spory nebyly jistě ku prospěchu ani jejich, ani české grafiky. Je zajímavé, že tato rivalita se táhla of roku 1910 až do let po druhé světové válce - sám jsem nesměl jejich jména navzájem u nich vyslovovat. V letech temna po padesátém roce nesměla být jejich jména u nás připomínána a teprve v 70. letech doznali oba svou renezací. Velkou událostí se stala v roce 1973 Kobliho výstava v Hradci Králové, kdy bylo vystaveno 213 grafických listů, od roku 1908-1957, převážně černobílých dřevorytů, 15 kreseb a 9 obrazů - zvláště mezi nimi zaujaly: *Nokturno, Balada, Skalní chrám, Podmořská krajina, Meduzy a Květiny*. K výstavě pak byl vydán obsáhlý katalog, se zasvěcenou a obdivnou studií Františka Šmejkal. V roce 1980 pak se na výstavách připomínajících 70 let od založení sdružení Sursum setkali Váchal i Kobliha na velkých expozicích ve Zlíně, Brně i Praze.

F. Kobliha se školil na Akademii u Ženiška, toto studium jej však neuspokojilo a uskutečnění svých vizí symbolistních balad a nálad viděl v černobílé grafice, které se naučil sám a dosáhl v ní obsahového i technického mistrovství. O svém vztahu ke grafice mi v únoru 1947 napsal: "Dřevoryt je mi blízký, litografie bližší, suchá jehla mi dává nepoměrně více než čárkový lept, nejen pro výsledek sám, ale proto, že není riziko leptacího procesu, který je podstatně nezodpovědný, neboť kyselina dusičná nebo chlorid železitý si dělají často, co se jim chce, a nikoli, co by si přál grafik. Chci mítí absolutní kontrolu vlastní práce, jak je tomu u dřevorytu, litografie a suché jehly - kromě ovšem toho, co tyto techniky dávají samy o sobě a za sebe".

Tajuplné a melancholicky sugestivní černobílé grafické listy F. Koblihy se mi vždy líbily, začal jsem je horlivě sbírat a v roce 1947 jsem k umělcovým bližším se sedmdesátinám pojal myšlenku sepsat jeho drobnou užitkovou florální grafiku a vydat soupis pak jako bibliofilský tisk. Tak vznikla nejprve rozsáhlá korespondence mezi mnou a umělcem, později pak i osobní poznání a nakonec přátelství, o němž umělec jednou prohlásil: "Jste mým daleko nejmladším přítelem" (pochopitelně jsem - o 44 let mladší než Kobliha). Vedle tohoto přátelství a usměrnění mého sběratelství mi můj tisk *Květiny v užitkové grafice Františka Koblihy* přinesl i jiná potěšení. Hned po vydání bibliofilie mi přišla poštou kniha I.R. Malé: *Tajemná píseň*, s přátelskou autorskou dedikcí - jde v našich podmínkách o nezvyklý román o žijícím umělci, spisovatelka jej psala v roce 1937 ke Koblihovým šedesátinám. Dále jsem se dostal i do Tomanova Slovníku výtvarných umělců do hesla Kobliha, dokonce i sršatec Arno Šánka mně věnoval recenzentskou pozornost v *Margináliích*, i když se můj text zdál "panegyrický".

František Kobliha byl grafik pilný, ilustroval mnoho bibliofilských tisků, je autorem řady grafických cyklů, vzniknuvších zvláště v období jeho ovlivnění autory kolem *Moderní revue*. Tak

vznikl v roce 1910 cyklus *Mstivá kantiléna*, který vydal v edici Červen S.K. Neumann, v roce 1911 vyšel cyklus dřevorytů *Máj*, pod vlivem Odilon Redona v roce 1916 cyklus *Pohádky a legendy*, s dávnými mýty, bájnými bytostmi a tajemnými krajinami. Jako reminiscence na ně po létech v roce 1944 vyšly *Pohádky a podobenství* Miloše Martena s Koblihovými ilustracemi. Významný je dřevorytový doprovod ke sbírkám Jiřího Karáska ze Lvovic *Ostrov vyhnanců*, *Zazděná okna* a *Endymion*, které v letech 1912-13 vydala Kamila Neumannová. František Kobliha vydával i bibliofilie sám, za mnohé zde uvádíme alespoň Jarmila Krecara *Panna a jednorožec*, kterou vyzdobil a v roce 1927 vydal ve 44 číslovaných výtiscích, typograficky pak upravil Karel Dyrnck. Poslední velkou bibliofilii je rozměrná (40 x 30 cm) sbírka Otakara Březiny *Větry od pólů*, vyzdobená jedním dřevorytem a 11 vernis-mou s kosmickými náměty, kterou v roce 1950 vydal Jan Pohořelý ve 250 číslovaných výtiscích. O umělci samotném pak vyšla řada krásných tisků. Uvádíme především Vojtěcha Jiráta *Květinové torzo*, které vydala v roce 1945 s dřevoryty Koblihovými Erna Janská. Jaroslav Picka pak vydal v roce 1952 Jirátovy *Květiny a balady* s dřevoryty Jaroslava Lukavského. Okénko do dílny umělcovy pak v roce 1948 vydalo obdivný esej Bohumíra Lifky *František Kobliha*, kde jako frontispis je použito leptaného autoportrétu z roku 1932. V roce 1952 pak Vladimír Bujárek vydal krásnou knihu básní Vladimíra Thieleho o Františku Koblihovi pod názvem *Navečer*, s dřevoryty Jaroslava Lukavského ve 150 čís. výtiscích. O sugestivním Koblihově ateliéru v Dejvicích, plném tajuplných obrazů se zde dočteme:

*zvláštní atelier s kouzlem dávných dob
stěny ke stropu až zaobrazované
plné vesmíru a květenství, jež plane
z rámu ven, až pokoj žhne, až hoří dům...*

František Kobliha napsal také řadu obdivných a zasvěcených esejů o umělcích svého srdce: Felicienu Ropsovi, Odilonu Redonovi, Henri Toulouse Lautrecovi, Aubreyovi Beardsleyovi a Felixi Vallotonovi. Už tím také vymezil hranice svých inspiračních stimulů, jež však přetavil do typicky svého symbolistního vyjádření.

Uplynulo již 30 let od úmrtí mého nejstaršího přítele - abych přece jen nějak replikoval jeho vlastní prohlášení o mně. Vzpomínám na něj často, jsem šťastný, že jeho jméno i dilo bylo poprávu plně rehabilitováno a uznáno, a když si prohlížívám moji sbírku jeho grafiky, je mi přesně tak, jak to před 40 lety napsal již zmíněný Vladimír Thiele:

*Když se nad svou mapou skloní sběratel
nepřipomíná to něco z písni včel?
Běda, je to více než pouhá snůška medu
něco ze záhad, jež zjevit nedovedu
lásku ke krásným a drobným věcičkám,
lásku, s kterou muž tak rád zůstává sám.*

Ladislav LOUBAL

O VÝTVARNÍCÍCH

Malíř František Doležal (1910-1989)

"Vyndal jsem si všechny Tvoje katalogy, porovnával proměny, zastavoval nad názvy, domýšlel barvy, shledával cyklická témata - a je to pravda, zarazil jsem se nad tou jednotou slohu (stylu), výrazu a všeho toho, co se točí kolem Tvého obrazu. A ono to jde od samého začátku až do dnešního dne." Malíř Karel Valter, Doležalův životní přítel, postihl těmito slovy (dopis z 13. 12. 1980) podstatný rys jeho uměleckého vývoje. Je však hned třeba dodat, že Doležal o vnitřní jednotu svého díla usiloval, vědomě ji prohluboval a sám - jako zkušený výtvarný kritik - nesmlouvavě posuzoval. Zejména v posledních letech zkoumal jemné předivo vlastních výtvarných přístupů, kterak pronikalo různými peripetemiemi jeho malířských období. Jednota díla mu představovala hodnotu, již je třeba dosáhnout. Nešlo mu však o jednotu díla samu o sobě. Umění chápal jako výraz vnitřního stavu a od tvůrčího

umělce vyžadoval naprostou opravdovost v životě. Základním požadavkem mu byl požadavek jednoty života a díla. Nikdy od něj neupustil a vždy znovu pokládal za potřebné jej zdůraznit. Život ve všech svých dramatických, krásných i tragických podobách byl pro něj ovšem především světem básně.

Je charakteristické, že Doležal debutoval počátkem třicátých let v Almanachu pro poezii a život jako básník. Také jeho první zachované výtvarné práce jsou inspirovány poezií. Jaká byla jeho malířská východiska? Volné ilustrace k Wolkerovým básním, které nebyly uveřejněny a dnes se z nich zachoval jen nepatrný počet, překvapí svou konstruktivistickou orientací. Konstruktivismus byl však jen jedním východiskem jeho tvorby před surrealistickým obdobím: druhým byla sociální malba. I když její velká éra již odezněla, pro Doležala byla výrazem aktuální palčivé osobní zkušenosti a hluboké potřeby angažovat se za sociální pokrok, které se nikdy nezpronevěřil. (Není tedy náhodou, že jej k prvním ilustracím podnítil právě J. Wolker.) Jeho *Proletářská madona* nebo *Válka* (oba obrazy 1932) tak předznamenávají Doležalovo válečné období; periférie, balkóny činžáků, které tehdy maloval, korespondují sice s programem Skupiny 42, jsou však zakotveny v jeho vlastním raném období. Charakterizovat Doležalovu surrealistickou aktivitu není snadné. Víme, že namaloval dvě velká surrealistická plátna, která zničil, a řadu menších obrazů, které jsou nezvěstné a nejspíš také zničené. Zachovaly se nám koláže s texty Františka Barty, které vystavoval v roce 1937 v Burianově D 38 v Salónu na chodbě v Mozarteu (jde patrně o III. Salón) - dnes jsou v majetku Národní galerie v Praze - a drobné kvaše inspirované Zpěvy Maldororovými. Koláže si nikterak nezadají s kolážemi Štyrského a Toyen; rozpoznáme v nich však zvláštní osobní znaky - například v pojetí rukou v koláži *Nevěsta* - s nimiž se setkáme i v Doležalově malbě šedesátých let. Lautréamont jej podnítil k uvolněnému automatismu výtvarných představ, což je příklad v jeho tvorbě téměř ojedinělý a výjimečný. Proti improvizaci a náhodnosti stavěl vždy ideu a záměr. Na druhé straně si nelze nepovšimnout, že po odstupu téměř třiceti let, v době, kdy Doležal pro sebe objevil techniku využití novinového rastru, jež jej svým "kaleidoskopem skrytých významů" inspirovala k *Malému máchovskému cyklu*, se otevřela opět cesta jeho uvolněné imaginaci a fantazii. *Velký máchovský cyklus* (1969-73), který Doležal vytvořil na podkladě těchto drobných živých a poutavých skic, je však již dilem tvůrčí kázně, vůle po řádu; každý i sebe menší detail zde byl zvážen a žádný prostor nebyl ponechán pro náhodnost. Ostatně i Doležalovy *Fantómy války* (též *Přízraky války*) z let 1938-39 nasvědčují, že Doležal již tehdy sputával svou fantazii rozumem a inspiraci korigoval rozvahou. Surrealismus vdechl Doležalovi řadu podnětů, které - i když je nerozvinul hned - v něm dřímaly a v pravou chvíli se přihlásily. Jedním z nich bylo surrealisty aktualizované pojetí odkazu K.H. Máchy. Byl to totiž Mácha, který rozhodl Doležalův malířský vývoj po padesátce definitivně v prospěch imaginativní malby a nových neilustrativních přístupů.

Od prvních kvašů *Malého máchovského cyklu* se znásobila Doležalova tvůrčí schopnost; vznikla řada obrazových cyklů - *Žena v množném čísle* (1966-68), *Deník Marie* (1966-74), *Poselství naděje* (1975-78) - které jsou zašifrovanou autobiografickou výpovědí malířova intimního života. Jako volně pojatou syntézu člověka a přírody lze charakterizovat soubor obrazových básní *Reminiscence na České středohoří* (1971-77). Cyklem *Chile 73* (též *Chile v nás*) reagoval na politické násilí, v cyklu *Pocty* vyjádřil uznání a obdiv k umělcům, kteří podnětně zasáhli do jeho života (Le Corbusier, M. Ernst, P. Picasso, Ch. Chaplin) nebo s kterými se přátelsky stýkal (F. Tichý, K. Biebel, E.F. Burian aj.). Na srpen 1968 a smrt Jana Palacha reagoval obrazy *Smlouva*, *Velké mlčení*, *Město v noci a Vítěz*.

Od počátku osmdesátých let, kdy začaly vznikat první obrazy malířského cyklu *Signály času*, se v Doležalově malbě nově objevuje problém figury a figurální kompozice, jímž se zabýval už za války ve čtyřicátých letech. Tehdy však ještě nebylo rozhodnuto, že se bude věnovat především malbě. Kolísal mezi dráhou dramatika (napsal čtyři divadelní hry) a spisovatele, kritika a vášnivého organizátora výtvarného života. Tento vnitřní boj, který sám se sebou sváděl, jej sice přiměl, aby ničil své hry a věnoval se pouze malování, ale potřeba psát se vzápětí opět ozvala. Jaká byla vlastně jeho malba čtyřicátých let? - V roce 1942 ji sám charakterizoval y dopise J. Mařanovi jako cestu "od surrealismu k staré Praze". Platí to ovšem jen do jisté míry: nejde o starou Prahu, ale o Prahu periferní, Prahu činžáků a posmutnělých zákoutí, dvorků a balkónů. Problému figury se věnoval především v kresbě a grafice - k té jej přivedl příklad F. Tichého - které udržovaly kontinuitu jeho výtvarného díla v druhé

polovině čtyřicátých let. Když se začal v padesátých letech znovu intenzivně zabývat malbou, inspirovaly jej k desítkám obrazů, které maloval v plenéru, staré partie Litoměřic a krajina Českého středohoří. Od roku 1960 je sice souborně nevystavoval, ale byl si dobře vědom ceny tohoto období: obohatilo zejména jeho koloristickou schopnost i smysl pro nekonvenční stavbu prostoru, které uplatnil v cyklech šedesátých let.

Spojil-li mladý František Doležal na prahu třicátých let své první veřejné vystoupení s aktuálním programem vyjádřeným pojmy *Poezie a Život*, netušil, že je to pro něj osudové předznamenání. I když impulzem k tvorbě mu byl především osobní zážitek, často jej dokázala navodit i emociálně formulovaná věta, někdy jen jedno jediné slovo. Připomeňme si, že Doležal debutoval jako básník a že i v pozdějších letech psal básnické texty. Jakoby řadil básně do sbírky, tak vřazoval od šedesátých let své obrazy do cyklů, které zpravidla představují uzavřenou etapu jeho intimního života. Avšak k máchovské tematice se vracel (1978-80; 1983-84) a Mácha zůstal pro něho živým problémem až do konce života. Doležal malíř v sobě nikdy neuhasil Doležala básníka. Byl si totiž vědom, že "skutečný život se neodhalí nikdy: podkrýt nám ho může jenom pozie" (C. Cassola).

Marcela MRÁZOVÁ

MĚSTA UMĚNÍ

Umění v Zaragoze

Zvučné jméno města Zaragoza není nic jiného než zkomolenina vznešeného latinského César Augusta, jež si další dobyvatelé Iberského poloostrova, Arabové, zkrátili na Zaragusta, a tuto zkratku pak Španělé ještě zestručnili. Do českého povědomí se Zaragoza zapsala řadou knih: jednak překladem rozsáhlého romantického spisu knížete Potockého Rukopis nalezený v Zaragoze, jednak eposem z pera Vicente Blaska Ibáněze Zaragoza, v němž líčí hrdinný odpor obyvatel při obléhání města napoleonskými okupanty, kteří město barbarsky poničili. Jen naprosté vyhladovění přinutilo nakonec hrdinné obránce ke kapitulaci. A na neposledním místě oslavil Zaragozu rodák z nedaleké obce Fuendetodos, nikdo menší než Francisco José de Goya y Lucientes, v jehož grafických listech *Hruzy války* (*Desastres de la guerra*), motivovaných mj. událostmi v rodném kraji, se objevuje i proslulá hrdinka Agustina de Aragón, která - když Francouzi pobili obsluhu děla - jej dokázala nabit a pokračovat tak v účinném odboji. Její pomník s výraznými, téměř secesními rysy patří k nejkrásnějším ve Španělsku.

Naštěstí se však zachovaly z původního osídlení ještě zlomky hradeb, doplněných nedávno postmoderním triumfálním obloukem, ze středověku pak arabská pevnost a palác Aljaferia, gotická katedrála La Seo, a kromě jiných barokně-klasicistní katedrála P. Marie na sloupu (Pilar), kde Goya vlastně začínal svou dráhu zručného freskaře. Zachovalo se naštěstí ještě několik kostelů a paláců, převážně ze 16. století. V jednom z těch, které se alespoň v pozměněné podobě zachovaly, bydlela jistý čas Jana z Pernštejna se svým manželem vévodou z Villahermosy (madridský palác tohoto rodu sloužil nedávno Pradu jako výstavní síň: dnes se adaptuje pro sbírky barona Thyssena Bornemissy, rodový palác v Pedrole u Zaragozy rodina stále ještě obývá, a div se světu, dnešní vévodkyně se podobá Janě z Pernštejna). Místo, kde je pohřbena, klášter Veruela, je dnes také významnou výstavní a koncertní síní.

Většina paláců v Zaragoze, hlavním městě Aragonska, byla proměněna ve výstavní síně či muzea: tak např. palác Sástago, kde se konají výstavy nejvýznamnější (mj. byla tu i reprezentativní výstava benátské malby 18. století ze světových sbírek, na kterou byla přizvána i Středočeská galerie), velkolepé prostory nově obnovené středověké Burzy (La Lonja), prostory vodní nádrže z 18. století, kde je dnes jedna z největších a nejživějších výstavních šiní ve Španělsku (Espacio Pignatelli), palác Arguillo vedle kostela sv. Filipa na stejnojmenném náměstí přeměněný dnes v muzeum významného sochaře Pabla Gargalla (který u nás vystavoval už ve 30. letech), další palác v muzeu José Camóna Aznara (historika umění, jakéhosi španělského V.V. Štecha, který odkázal rodnému městu svou rozsáhlou sbírku, obsahující jak moderní, tak staré umění, včetně několika mistrovských děl). Všechny tyto muzejní instituce mají kromě trvalých instalací i výstavní síně, stejně jako "provinciální" muzeum výtvarného umění, takže v soutěžení výstavních programů si divák přijde na své. K tomu se přiřazuje i

řada institucí bankovních a spořitel. Nejsystematičtější postupovala zatím zaragozská spořitelna Caja de la Inmaculada, jejímž výstavním sálem prošli skutečně všichni nejlepší španělští výtvarníci současnosti a řada jmen světových. Také druhá spořitelna Ibercaja, vybavená výstavní síní i historickým prostorem patia (nádvoří) paláce Zaporta, který vykoupila z francouzského "zajetí", má svůj osobitý program a opírá se o velké osobnosti a mezinárodní kontakty. Tak např. předvedla krásnou výstavu Giacomettiho.

Vzhledem k tomu, že aragonská tradice spočívá spíše na sochařství než na malířství, zaměřila se výstavní činnost tohoto města, které bychom mohli pro jeho dynamiku i geografickou pozici mezi dvěma hlavními městy (a dvěma jazykovými oblastmi, konkrétně mezi kastilským Madridem a katalánskou Barcelonou) srovnat s moravským Brnem, především na plastiku. Nesmíme opominout výstavu dnes již klasika moderního sochařství Honoria Garcii Condoye z čs. sbírek ve spolupráci s Moravskou galerií a Slovenskou národní galerií, či jiné významné akce mezinárodního dopadu.

Pozornost španělské veřejnosti upoutává národní cena sochařství Pabla Gargalla, která se uděluje mladým sochařům z celého Španělska. Soutěž již potvrdila celostátní význam počtem i úrovní zastoupených umělců, jejichž práce se objeví jednak ve výstavní síni muzea Pabla Gargalla v Zargoze, jednak v Pignatelliových prostorách.

Sochařství, možná lépe řečeno prostorové chápání objektů, doznalo v osmdesátých letech zvýšeného rozkvětu, a to se projevuje v nesmírném rozvrstvení nazírání. Přestože ceny byly uděleny jinak, zaujal mne nejvíce objekt absolventky Akademie výtvarných umění ve Valencii (1989) Mau Monleónové Pradasové *Koncept, kterému říkali gnóm*, nekonstruktivní objekt ze železa, metakrylátovaný a natřený zevnitř fluorescenční barvou (160 x 150 x 90 cm). Není náhodou, že tato výtvarnice získala stipendium v rámci programu Erasmus a pokračuje ve studiích v Düsseldorfu. Vítěz, Joan Rom Sedó, má nárok na samostatnou výstavu v Muzeu Pabla Gargalla. Tak už se podařilo předvést profily několika mladých umělců, a jistě i u nás budeme vystavovat tvorbu mladých umělců země, kde se umění neustále obnovuje v překvapivě životných formách.

Pavel ŠTĚPÁNEK

VÝTVARNÉ AKTUALITY

Vzhůru do Evropy !

Malý počet děl českých výtvarníků, která najdeme vystavena v zahraničních galeriích, by měl být pro historiky umění varující. Jistě se nechceme zbavovat kvalitních děl minulosti, ale z obrazů a soch našich výtvarníků 20. století, které plní depositáře muzeí a galerií a z nedostatku místa asi u nás nikdy nebudou trvale vystaveny, by zřejmě mnohé dílo mohlo být prodáno do zahraničních sbírek nebo vyměněno za některé dílo zahraniční (nabídka cizích moderních umělců v našich galeriích je obdobně chudíčká).

Hlavním důvodem pro neznalost našeho umění v zahraničí je nepochybně kulturní politika komunistického režimu, jehož kriteria, co je umění a čím se reprezentovat v zahraničí netřeba rozebírat. Dluh ovšem má i současná česká státní politika v oblasti umění: jak to, že dosud nebyla v Praze otevřena sbírka moderního umění? Polistopadový pokus o náhražkovou reprezentační výstavu v hradní jízdárně byl nejen dočasný, ale i po výtce nezdařený. A nemůže-li zahraniční zájemce vidět vystavená výtvarná díla, měla by být k dispozici alespoň kvalitní přehledná publikace o českém moderním umění, dokonale vytištěná a publikovaná v několika souběžných cizojazyčných verzích: je to zatím nesplněný úkol pro české kunsthistoriky i nakladatele.

Do Evropy se však naše výtvarné umění může dostat i propagací významných výtvarných výstav, které v našich metropolích probíhají. Takové propagaci slouží např. mezinárodní informační časopisy, které v zahraničí vycházejí a jsou populární mezi přáteli umění i obchodníky s uměním. Tak např. americká společnost Art Now International, Inc., 97 Grayrock Road, POB 5542, Clinton, N.J. 08809, USA vydává dvouměsíčník *Art Now Guide*, distribuovaný v západní Evropě. Vychází v mezinárodní a osmi regionálních verzích (z toho 7 amerických a jedna evropská), které si lze předplatit v USA za 15 (edice Evropa) až 35 (International Ed.) USD plus poštovné.

Nabídka výstav je zajímavá: např. číslo květen/červen 1992 nabízelo výstavy v 26 městech Belgie, Finska, Francie, Itálie, Německa, Nizozemí, Portugalska, Rakouska, Ruska, Španělska, Švédska, Švýcarska a Velké Británie. Přehled uvádí název galerie, její adresu s čísly telefonu a faxu, otevírací doby, dobu trvání a název výstavy. U hlavních měst uvedených zemí jsou připojeny i mapky s lokalizací výstavních síní. Některé výstavy jsou propagovány ještě půlstránkovou (placenou) informací, většinou s dokonalou reprodukcí některého vystaveného díla. Redakce propaguje též některé zajímavé výstavy (např. Art 23'92 v Bazileji, Documenta IX v Kasselu, Beuysovu výstavu v Tate Gallery, výstavu audiovizuálního umění v Madridu) speciálními komentáři.

Nevím, jaké jsou podmínky pro zveřejňování výstav v tomto informačním časopise (celostránková placená reklama pro vydání ke kolínskému mezinárodnímu veletrhu umění stojí 350 USD černobílá, 460 USD čtyřbarevná), ale zřejmě nemohou být tak nedostupné, když se vyplatí moskevským galeriím. Na stránce "Rusko" je uvedeno osm moskevských výstavních síní (ze státních jsou to muzea Majakovského a Puškina a obě výstavní budovy Tret'jakovky, a dále čtyři soukromé galerie), připojena je i mapa středu Moskvy. Kontaktní adresa pro Rusko je moskevská i v Kolině/R. a jde tedy zřejmě o mezinárodní obchodní spolupráci.

A co my? Nestálo by za to Národní galerii nebo některé naší soukromé galerie, která úspěšně prodává na světovém trhu, pokusit se o to, aby se i naše města a jejich významné výstavy dostaly mezi tuto úspěšnou mezinárodní nabídku? Mělo by to jistě význam propagační i finanční, a např. současná skvělá výstava v Rudolfinu by si to nepochybně zasloužila.

Zdeněk ŠESTÁK

VÝTVARNÉ AKTUALITY

Nový časopis STAROŽITNOSTI

Od března 1993 začne vycházet nový měsíčník Starožitnosti, který bude vydáván ve spolupráci s Asociací starožitníků, Čsl. muzeologickou společností, Českou archivní společností, Nadací fondu kulturního dědictví, Čsl. leteckou historickou společností, Herold klubem-zájmovým sdružením čs. šlechty, Sdružením znalců ČR, Asociací restaurátorů, Klubem pro českou heraldiku a genealogii, Asociací pracovníků hradů a zámků atd. Bude přinášet informace a články o československých a zahraničních starožitnostech, předních sběratelích a profilech jejich sbírek, dějinách umění a společenském životě domácích i světových sběratelů. Obsáhne články odborné i populární, informace o domácích i zahraničních výstavách a aukcích, bude uveřejňovat fotografie a popisy pohřešovaných památek. Při plnobarevném tisku na křídovém papíře bude cena jednoho výtisku 44 Kč, celoroční předplatné na rok 1993 (10 čísel) 400 Kč, na druhý a další výtisk poskytne redakce slevy. Objednat lze v redakci Starožitnosti, Žirovnická 2389, 106 00 Praha 10, tel/fax (02) 4712374.

-zš-

VÝTVARNÉ AKTUALITY

Edice ART-FOLIA

Vydavatelské konsorcium OBELISK zahájilo vydávání této nové edice věnované významnějším památkám výtvarného umění a architektury, se zřetelem na navštěvovaná místa (rozměr 31 x 22,5 cm, 60-80 tiskových stran, barevné reprodukce, cizojazyčné verze). Dosud vyšly *Křížtály svatovítského pokladu* (česky i anglicky) a *Klášter sv. Jiří na Pražském hradě* (zatím jen německy). Připravují se *Týnský chrám a Sv. Jakub, Katedrála sv. Barbory v Kutné Hoře, Český Krumlov - město a další*. Program je realizovatelný jen na základě koediční spolupráce s místními podnikateli, magistráty památkových měst a obcí, farními i biskupskými úřady, kláštery a památkovými ústavy.

OBELISK pokračuje také ve vydávání mezinárodní ročenky *Technologia Artis* (paralelně česky a anglicky), věnované technikám všech výtvarných oborů (nástěnná malba, malba na dřevě a plátně, polychromie, sochařské techniky, užité umění atd.), na základě konkrétních rozborů jednotlivých památek během jejich restaurování. Druhé číslo je věnováno především technice mistra Theodorika i inkrustacím kaple sv. Kříže na Karlštejně. Dále se píše o korunovačním kříži Karla IV. (součást korunovačních klenotů) a uvádí se i výběr technologických receptů českých alchymistů (kritické vydání). Třetí ročenka vyjde u příležitosti mezinárodního symposia o výtvarných technikách pořádaného letos v Praze Asociací restaurátorů.

V omezeném počtu výtisků bude vycházet studijní řada *Archivu historické výtvarné technologie*, v ní např. příručka analytické chemie pro restaurátory; historické receptáře Cennina Cenniniho a DeMayerna. Závazně si lze již objednat první svazek *Historické pigmenty I* (překlady ze zahraničních materiálů).

OBELISK je především vydavatelstvím výtvarných umělců, ale očekává spolupráci a připomínky i z řad přátel výtvarného umění. Produkce a subskripce jsou ve výstavní síni Mánes, Masarykovo nábř. 250, 110 00 Praha 1.

VÝTVARNÉ AKTUALITY

Lyon's Club Art

pořádá prodejní výstavy z děl věnovaných našimi výtvarníky na dobročinné účely (zakoupení lékařských přístrojů pro postižené a nemocné děti). Letos to budou výstavy v Galerii Modrá hvězda, Kdyně (1. - 30. 3. 1993), v Památníku Tereziin na IV. nádvoří Malé pevnosti (15.4. - 31. 10. 1993), ve výstavní síni České spořitelny v Rytířské ulici, Praha 1 (1. 6. - 30. 6. 1993) a v Galerii K (křesťanská galerie u Černé věže) v Českých Budějovicích (28. 6. - 23. 7. 1993).

KLUBY PŘÁTEL V ZAHRANIČÍ

Kunstgesellschaft Luzern

I "pouhých" 40 let existence českého KPVU je úctyhodná historie, jejíž význam nechápu snad jen současná česká sdružení výtvarných umělců. Připočteme-li ještě 50 let Družstevní práce, na jejíž působení po násilném přerušení komunistickými kulturtrágy KPVU důstojně navázal, je to tradice, na kterou může být nový spolek KPVU právem hrdý. Nejsme však jediní ve světě, a je zajímavé srovnat naše podmínky a možnosti se stavem obdobných spolků v evropských zemích. Nejčastěji bývají organizovány při výtvarných muzeích a státních galeriích, a vyznačují se morální a finanční podporou nejen výtvarníků, kteří v členech oprávněně vidí své současné a budoucí propagátory i zákazníky, ale i soukromých sponsorů. Podívejme se v této volné řadě příspěvků na několik z nich.

Bohaté a posledními válkami neponičené Švýcarsko je jistě ideální zemí pro rozvoj výtvarného umění. Veřejné výtvarné sbírky jsou městy a kantony více či méně dotovány a dosud platí povinnost zapojovat do nových nebo renovovaných veřejných architektur nějaká umělecká díla. Přesto nebo právě proto se milovníci umění sdružují do spolků, jakým je např. Kunstgesellschaft Luzern (KGL), jejíž sekretariát sídlí v budově Uměleckého muzea (Kunstmuseum) v těsném sousedství lucernského nádraží. KGL měla k 31. 12. 1991 celkem 1917 jednotlivých a hromadných členů (v průběhu roku jich přibýlo sice 223, ale obdobný počet členů vystoupil nebo byl vyřazen pro neplacení příspěvků).

Členský příspěvek pro rok 1992 byl pro jednotlivého člena 60 CHF (švýcarských franků), pro výtvarníka 30 CHF, dalšího rodinného příslušníka 10 CHF, pro mládež (od ukončení školy do 25 let věku) 20 CHF, hromadné členy 200 CHF a pro firmy 300 CHF. Zde musíme porovnávat ne podle oficiálního kursu, ale podle průměrného výdělku Švýcarů, a pak se 60 CHF moc neliší od 100 Kč. Za to mají členové KGL volný přístup na všechny výstavy, vernisáže, přednášky a představení v Uměleckém muzeu v Lucernu i do dalších 10 uměleckých muzeí ve městech Bazilej, Bern, Aarau, Schaffhausen, Olten, Curych, Grenchen, Biel a Luzern. Předplatné uměleckého bulletinu Švýcarského uměleckého sdružení mají o 25 % nižší stejně jako nákup katalogů lucernského muzea a každoročně pro ně KGL uspořádá alespoň jeden výlet za uměním. Nemocensky nepojištěným výtvarníkům zprostředkovává KGL výhodný přístup k nemocenskému pojištění. V roce 1991 uspořádalo Kunstmuseum 8 výtvarných výstav (obvyklé vstupné 5 CHF), vzhledem k nedostatku prostoru (budova totiž v r. 1991 částečně vyhořela) v místnostech stálých sbírek, které byly proto vystaveny jen zhruba jeden měsíc. Výstavy reprezentovaly výhradně současné umění, jednou z nich byla výstava výtvarníků ze středního Švýcarska. K výstavám vydala KGL 8 katalogů v ceně 9 až 58 CHF (ceny uvádím bez členské slevy), 4 grafické listy (náklad 10 až 80 exemplářů, cena 120 až 1800 CHF) a 4 plakáty (po 10 až 15 CHF). Zvláštních představení bylo 12, zahrnuty byly přednášky, autorská čtení, divadelní inscenace i komorní koncerty. Třídenního uměleckého zájezdu do Frankfurtu a Darmstadtu se zúčastnilo asi 50 členů, kteří navštívili řadu muzeí s odborným výkladem. Do stálé sbírky lucernského muzea, zaměřené hlavně na vývoj moderního švýcarského umění, přibýlo za rok 1991 25 obrazů, 8 soch a instalací a 56 kreseb a grafik. O dalších 10 přírůstků bylo muzeum obohaceno díky nadaci Bernharda Eglina, významného švýcarského litografa, který již v r. 1922 odkázal na tyto účely základních 225 000 CHF. Fond se dnes doplňuje štedrými dary sponzorů. Z celkové bilance KGL (1,3 mil. CHF) činily členské příspěvky 55 000 CHF a firemní sponzoři přidali 39 000 CHF. Z přepychově vybavené výroční zprávy KGL, ze které čerpám, není jasné, kdo uhradil schodek KGL (9 000 CHF).

Úspěšná roční bilance činnosti KGL ukazuje, že spojení spolku přátel umění a sponzorů se státní uměleckou galerií je jednou z cest, které obohacují obě složky optimálním způsobem.

Zdeněk ŠESTÁK

SLEVY PRO ČLENY

Státní kulturní instituce, výtvarné galerie apod. - část 1

V tomto čísle Panoramy zveřejňujeme 1. část seznamu kulturních institucí, které poskytují členům spolku KPVU slevu na vstupném po předložení členského průkazu a potvrzenky o zaplacení příspěvků. U většiny uvádíme i telefonní čísla, abyste s jejich pracovníky mohli sjednat hromadné návštěvy nebo přednášky.

Národní galerie v Praze, všechny sbírky - obvykle 50 % sleva

Středočeská galerie v Praze 1, Husova 19, tel. 02/2360700 - 50 %

Státní galerie výtvarného umění Most, Kubelíkova 1091, 434 00 Most, tel. 035/41478 nebo 28352 - 50 %

Severomoravská galerie výtvarného umění v Ostravě, Dům umění, Jurečkova 9, 701 00 Ostrava 1, tel. 069/232566 - 50 %

Muzeum umění Olomouc, Denisova 47, 771 11 Olomouc, tel. 068/28470 - 50 %

Státní galerie Zlín, Dům umění, 762 27 Zlín, tel. 967/26601 - 50 %

Muzeum města Brna, národní kulturní památka hrad a pevnost Špilberk, 662 24 Brno, tel. 05/24815-18, kasematy 05/26775 - 50 %

Okresní galerie výtvarného umění Náchod, státní zámek, 547 01 Náchod, tel. 0441/23245, 23003, 20026 - 50 %

Galerie zámek Klenová, 340 21 Janovice nad Úhlavou, tel. 0186/92208 - 25 %

Galerie U bílého jednorozce, Náměstí míru 149, 339 01 Klatovy, tel. 0186/22049 - 25 %

Galerie moderního umění, Velké náměstí 39, 500 01 Hradec Králové, tel. 049/27821-24 - 50 %

Výstavní síň Fronta, Spálená 53, Praha 1, tel. 02/296508 - 50 %

Z ČINNOSTI Poboček

Brno: Ve dnech 10. - 12. září 1993 bude v Brně *X. sjezd přátel architektury*, který bude věnován 750. výročí udělení městských privilegií Brnu. Na programu bude: 10. 9. zahájení s večerí, beseda o zkušenostech, vzpomínkách a přáních z klubové činnosti KPVU, a hudební program Brněnská hudba v průběhu století. 11. 9. přednášky Počátky Brna, Historická architektura Brna, Moderní architektura Brna, dále zájezd po historické architektuře v okolí Brna a představení Národního divadla v Brně. 12. 9. prohlídka NKP Špilberk, a závěr sjezdu. Přihlášku si vyžádejte do 31. 5. 1993 u Josefa Touška, Havlíčkova 55, 602 00 Brno 2, podrobné informace budou rozesílány přihlášeným v červnu.

Olomouc: *XVII. setkání sběratelů grafiky a krásné knihy* pořádá olomoucká pobočka KPVU dne 15. 5. 1993 od 9 do 16 hod. v okresním domě dětí a mládeže na tř. 17. listopadu. Na pořadu je kromě kulturního vystoupení setkání sběratelů, návštěva výstavy grafiky, výměnná aukce a tombola. Za režijní příspěvek na konání akce 50 Kč dostane každý účastník grafický list. Přihlášky na adresu: Alena Vlčková, Foerstrova 8, 779 00 Olomouc.

Praha: Spojená pražská pobočka obnovuje přednášky a vycházky. Přednášky budou zejména v přednáškovém sále Náprskova muzea na Betlémském náměstí (pondělky), v knihovně Střední umělecko-průmyslové školy na Žižkově náměstí v Praze 3 (čtvrky) a v malém sále kulturního centra Novodvorská 151, Praha 4 (středy). Na programu 1. pololetí 1993 jsou přednáškové cykly *Česká šlechta v 19. st.* (dr. M. Pospíšilová), *Kapitoly z dějin užitého umění* (dr. M. Vlk), *Dvě století architektury v Čechách a na Moravě* (doc. M. Benešová), apod. Výtvarné vycházky budou v cyklu *Pražské chrámy I - Staré Město*, do Roztok, Národní galerie atd. Podrobné programy nemůžeme vzhledem k vysokým poštovním sazbám členům pobočky rozesílat, ale můžete si je vyzvednout v provozní době u pokladny Nové síně (Voršílská 3, Praha 1) a Náprstkova muzea, ve Středoeveropské galerii a nakladatelství, Husova 10, Praha 1, v Kulturním centru Novodvorská a v Artotéce, Dolanského 1754, Praha 4.

Důležitá upozornění: Všichni členové KPVU, kteří zaplatili příspěvky za rok 1992, dostávají toto číslo Panoramy, která již nebude volně k dispozici v prodejnách Díla ani rozdávána jako reklamní materiál. Abychom zjednodušili evidenci platících členů a nemuseli zatím dělat drahou výměnu členských průkazů, vystříhněte, prosím, známku vytištěnou vpravo, a nalepte si ji do pravého spodního rohu (staré průkazy) nebo do pravého horního rohu (nové průkazy) Vašeho členského průkazu. Organizace, poskytující nám členské slevy, byly o tomto evidenčním opatření informovány.

K Panoramě 1/93 je připojen
katalog zájezdů Cesty za uměním 1993
pořádaných ARS VIVA.

K tomuto číslu Panoramy je vložena složenko k zaplacení členského příspěvku Kč 50,- za rok 1993. Na 2. a 3. díl složenko připište číslo Vašeho členského průkazu. Příspěvek zaplaťte laskavě v nejbližším možném termínu, nejpozději do 30. 6. 1993. Případné změny adresy (názvu ulice apod.) zašlete korespondenčním lístkem naší počítačové evidenci (RNDr Miroslav Kozák, Jiráskova 463, 460 13 Liberec).

K náboru nových členů můžete použít vystřiženou členskou přihlášku, vytištěnou níže. Přijímáme i přihlášky psané na stroji nebo čitelně rukou, které obsahují všechny požadované údaje. Přihlášky zasílejte jednotlivým pobočkám nebo přímo ústředí.

Spolek Klub přátel výtvarného umění, Voršilská 3, 110 00 Praha 1, telefon 204798

ČLENSKÁ PŘIHLÁŠKA (vyplňte, prosím, čitelně)

Příjmení, jméno, tituly.....
Datum narození.....Povolání.....
Adresa bydliště.....
PSČ.....Telefon.....
Podpis.....Datum.....

PANORAMA, členský věstník spolku Klub přátel výtvarného umění - č. 1/1993 Vychází nepravidelně - neprodejné

Řídí redakční rada: RNDr Zdeněk Šesták DrSc. (*předseda*), PhDr Eva Benešová,
Jiří Doležal, RNDr Miroslav Kozák, MUDr Ladislav Loubal, PhDr Zdeněk Pazdera,
PhDr Miloslav Vlček

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím poštovní přepravy Praha, č.j. 340/93 z.d. 2. února 1993.

© KPVU Praha - březen 1993